

Onderzoek moet duidelijkheid scheppen over impact PFOS-vervuiling op landbouw

10 JUNI 2021

Tijdens de werken aan het Oosterweeltracé op de Antwerpse Linkeroever zijn verhoogde waarden vastgesteld van PFOS, een moeilijk afbreekbare chemische stof die gelinkt wordt aan gezondheidsproblemen. Wat de toekomst is voor de landbouwers in de buurt en de voeding die ze er telen, moet duidelijk worden uit grondig onderzoek van onder meer OVAM en FAVV.

Lees meer over: [gezondheid](#) [landbouw algemeen](#) [voedselveiligheid](#)

Wat is er precies aan de hand in Zwijndrecht?

Eind april werd het parket ingelicht over mogelijke strafbare feiten die zouden zijn gepleegd rond een vervuiling met PFOS op onder meer de werf van de nieuwe Scheldetunnel op de Antwerpse Linkeroever. Bij graafwerken in het kader van de Oosterweelverbinding zijn hoge concentraties van het goedje gevonden. Die zijn afkomstig van het Amerikaanse bedrijf 3M, dat de stof daar tot begin jaren 2000 produceerde.

Wat is PFOS?

Perfluorooctansulfonaten, of kortweg PFOS, is een chemische stof die van nature niet in het milieu voorkomt en dus ook niet biologisch afbreekbaar is. Ze behoort tot de groep poly- en perfluoralkylstoffen (PFAS), die vaak gebruikt worden in de chemische industrie dankzij de water- en vetafstotende eigenschappen, denk aan pannen, verf, voedselverpakkingen, cosmetica en blusschuim.

Door de vele toepassingen, maar ook door fabrieksemissies, komen PFAS terecht in de bodem, in bagger en in het oppervlaktewater. Bagger komt vrij bij het onderhoud van waterlopen en wordt vaak op het aangrenzend perceel gelegd. Op deze manier kunnen de chemische stoffen in landbouwgrond terecht komen en zich via voedsel ophopen in het lichaam van mensen.

"In 2006 was al gebleken dat sanering daar nodig was, maar kennis over PFOS in grondwater en bodem was er nog nauwelijks, laat staan fatsoenlijke meettechnieken", zegt Jan Verheyen van OVAM. "Volgens de toenmalige parameters was het niet nodig om ook in de omgeving te saneren, wel om de vervuiling niet verder te laten verspreiden via het grondwater. In

2018 is op basis van nieuwe kennis een nieuw bodemonderzoek opgelegd aan het bedrijf, met ditmaal ook de omgeving erin vevat. In het tweede kwartaal van 2022 moet dat klaar zijn. Onlangs hebben we het bedrijf ook al een tussentijdse analyse opgelegd over of er al voorzorgsmaatregelen nodig zijn en zo ja welke."

Dat de stof aanwezig was in de bodem van de terreinen van de fabriek zelf was dus al langer bekend en de sanering daarvan is aan de gang. Maar dat de stof ook in de omgeving wordt aangetroffen zorgt voor onrust. Verschillende gemeenten, zoals Zwijndrecht en Beveren, voerden ondertussen een eigen bodemanalyse uit die uitsluitsel moet geven over een eventuele contaminatie. Uit de resultaten van Zwijndrecht bleek alvast dat er ook verhoogde PFOS-waarden aangetroffen zijn. De resultaten van het onderzoek in Beveren worden binnenkort verwacht.

Onderzoek loopt

Eerder deze week liet Vlaams minister van Omgeving Zuhal Demir (N-VA) weten dat ze Karl Vrancken heeft aangesteld om de aanpak van de PFOS-vervuiling te coördineren. Vrancken is onderzoeksleider duurzaam materialenbeheer bij VITO en is deeltijds verbonden aan de Universiteit Antwerpen als docent duurzaam materialenbeheer. Bedoeling is dat Vrancken binnen de drie maanden een stand van zaken rapporteert aan de Vlaamse regering.

De VITO-onderzoeker krijgt de taak een gecoördineerde aanpak uit te stippelen. Daarbij moet hij ook rekening houden met "de vragen en bezorgdheden van burgers en stakeholders" en moet hij "goed communiceren en iedereen op de hoogte houden". Vrancken wordt ook gevraagd deel te nemen aan de aankomende hoorzitting in het Vlaams Parlement en om de input vanuit het parlement mee in rekening te brengen.

In een eerste fase moet Vrancken volgens Demir "duidelijkheid scheppen over de impact op de gezondheid vanuit de wetenschappelijke kennis van vandaag". "Binnen de drie maanden na aanstelling wordt een eerste uitgebreide stand van zaken van zijn concrete bevindingen gerapporteerd aan de Vlaamse regering", luidt het nog.

Minister Demir laat ook weten dat er snel bijkomende staalnames zullen gebeuren van de bodem en het water in de ruimere omgeving. Er zullen ook staalnames en analyses gebeuren op de eindpunten (zoals bepaalde voeding,...). Daarnaast bereiden de diensten van Demir en van haar collega van Volksgezondheid Wouter Beke een bevolkingsonderzoek voor. Bedoeling is om na te gaan "in welke mate de omwonenden van 3M blootgesteld zijn aan PFAS".

“ Grondig onderzoek zal moeten uitwijzen wat de toekomst brengt voor de verschillende boeren in de buurt. Zolang de onzekerheid duurt, mogen zij niet het slachtoffer zijn van de verontreiniging

Gemeente Zwijndrecht

Compensaties voor landbouwers

Zwijndrecht wil zo snel mogelijk aanbevelingen kunnen doen aan de inwoners rond het al dan niet gebruiken van zelfgekweekte gewassen en producten, zoals eieren, uit het vervuilde gebied. Schepen voor Leefmilieu Steven Vervaet (Groen) stelt dat de PFOS-vervuiling weliswaar geen acuut gevaar voor de volksgezondheid betekent, maar dat de langdurige blootstelling eraan wel wordt gelinkt aan gezondheidsrisico's. "Daarom is het toch belangrijk dat we zo snel mogelijk iets van duidelijkheid kunnen geven aan onze inwoners", zegt hij.

De aanbevelingen zouden "no regret-maatregelen" worden. "Dat houdt in dat we ze in eerste instantie ruim genoeg nemen om nagenoeg elk risico te kunnen uitsluiten", stelt Vervaet. "Het zal voor alle duidelijkheid om aanbevelingen gaan, de gemeente heeft niet de bevoegdheid om tot verboden over te gaan." Vanuit wetenschappelijke hoek wordt al onder meer een perimeter van tot wel vijftien kilometer gesuggereerd waarbinnen je bijvoorbeeld best geen eieren van eigen kippen eet, maar het gemeentebestuur wil de komende dagen de tussentijdse onderzoeksresultaten afwachten vooraleer het zich daarover uitsprekt. Een dergelijke zone zou trouwens tot ver buiten Zwijndrecht reiken.

De gemeente vraagt de Vlaamse regering ook om compensaties voor de professionele landbouwers in de omgeving van de fabriekssite van 3M waar vervuiling met de chemische stof PFOS is vastgesteld en wil "de nodige middelen te zoeken om hun bedrijfsvoering veilig te stellen".

"De PFOS-problematiek treft vroeg of laat ook de professionele land- en tuinbouwers die in de buurt van de 3M-site actief zijn", klinkt het. "Grondig onderzoek zal moeten uitwijzen wat de toekomst brengt voor de verschillende boeren. Zolang de onzekerheid duurt, mogen zij niet het slachtoffer zijn van de verontreiniging. Daarom vraagt de gemeente aan de bevoegde minister om de nodige middelen te zoeken om hun bedrijfsvoering veilig te stellen."

Het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen (FAVV) laat alvast weten dat het op de hoogte is gebracht door OVAM van de problematiek in de regio. “Wij hebben OVAM om meer informatie gevraagd. Zij moet nu de regio afbakenen waaruit moet blijken om hoeveel landbouwbedrijven het gaat”, vertelt woordvoerder H  l  ne Bonte. “Op basis van die informatie kunnen wij gerichte analyses doen.”

Ook Bonte benadrukt dat het FAVV geen uitspraken doet over het gebruik van gewassen uit particulieren moestuinen en ook geen teeltverbod kan opleggen aan professionele landbouwbedrijven. “Over de oogst hebben wij niets te zeggen, maar het spreekt voor zich dat producten enkel in de handel mogen worden gebracht als ze de geldende normen respecteren.”

Bron: Eigen verslaggeving / Belga

VILT vzw

Koning Albert II Laan 35
1000 Brussel
Belgium

Contact

T •
M • info@vilt.be

Volg ons op:

[screenreader.visit us on our facebook page: https://www.facebook.com/vilt.nieuws/](https://www.facebook.com/vilt.nieuws/)

[screenreader.visit us on our twitter page: https://twitter.com/vilt_nieuws](https://twitter.com/vilt_nieuws)

[screenreader.visit us on our linkedin page: https://www.linkedin.com/company/vilt-vzw/](https://www.linkedin.com/company/vilt-vzw/)